

4113 ^{aaal}
T₂

Naczelne Dowództwo W.P.
(Sztab Generalny).

Poczta polowa Nr.53 ~~XXXXXX~~, d.11.lipca 1920 r.

::

ODDZIAŁ II.

Ew/G. Nr. 28905/II.

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

w B e l w e d e r z e .

Rozj.

Przedkłada się do wiadomości raport Attache
wojskowego w Fihlandji, będący dalszym ciągiem jego
raportu Nr.787 z dnia 19z.m. , przedłożonego za tut.No.
27449/II z dnia 1. lipca 1920 r.

1 załącznik.

Szef Oddziału II.

B o ł d e s k u ł m.p.

Pułkownik.

Za zgodność:

[Handwritten signature]

O t r z y m u j ą :

Adjutantura Generalna
M.S.Wojsk. Oddział II.
M.S.Zagranicznych.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L. P. 4113T₂ dnia 16/07 1920 r.
1 załącz. Wydział.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

146 152

4113

O D P I S.

ATTACHE WOJSKOWY PANSTWA POLSKIEGO
w F i n l a n d j i.

Helsingfors, dnia 29.czerwca
1920 roku.

L.Dz. 815.

S C I S L E T A J N E.

Wywołanie separatyzmu
w północnej Rosji.

DO

NACZELNEGO DONODZTWA W.P. Sztab Generalny,
Oddział II.

P o c z t a p o l o w a 53.

Przy raporcie Nr.787 z dnia 19.b.m.załączym odpis me-
morjału profesora Yrjö Jahnessona, złożonego na ręce naszego
Posła. Przy niniejszym załączam dalszy ciąg tego memorjału
(zał.Nr.1.) i 1 mapę.

W szczegóły tych projektów nie wdajemy się ze względów
politycznych, jednak o postępie pracy tych fińskich partyjo-
tów będę stale informował.

Finlandia
Z chwilą, kiedy wojna stanie się dla Finlandji nieunik-
nioną, te projekty w ich zasadach mogą stać się realnemi.
Fińscy patryjoci dobrze zdają sobie sprawę, że przez silną
Rosję (bolszewicką czy inną) Finlandja zawsze będzie zagro-
zona i żadne dyplomatyczne układy nie uchronią jej od tego
niebezpieczeństwa. Jedynie porozumienie się z państwami ościen-
nemi, w pierwszym rzędzie z Polską, a również rozkład Rosji
na całej północy przez wzbudzenie separatystycznych dążeń
narodów tam zamieszkałych = zapewnią jej samodzielność. Daje
się zauważyć, że szwedzkie koła w Finlandji są przeciwnego
zdania. Szwedzcy germanofile Finlandji, szczerzy przyjaciele
Niemiec więcej wierzą w odrodzenie Niemiec, połączenie ich z
Rosją i w obronę interesów Finlandji przez Niemcy wobec Rosji.
O powyższym świadczą stwierdzone fakty istniejącej łączności
gen.Mannerheima z rosyjską reakcją w Berlinie.

Z powodu chwiejnej polityki Ententy jest naturalnem, że
Finowie zwracają się właśnie do Poselstwa Polskiego z projekta*

mi, jak Profesora Jahnsa.

Dla wywołania powstania Syrjenów prof. Janhson ma łączność z pewnym profesorem syrjeńskim. Zamierzają w pierwszej linii wyzyskać ludność Syrjeńską. ^{szkująca} zamierza ~~zająć~~ półwysep Kolski. Z nich zamierzają utworzyć oddział około 300 ludzi, przy nim kadry agitatorów i politycznych działaczy. W razie powodzenia w kraju Syrjeńskim, cała kolej północno-syberyjska będzie zagrożona, co wywoła stworzenie nowego frontu.

Attache Wojskowy
(=) M. P o z e r s k i
Pułkownik.

Za zgodność odpisu:

ATTACHE WOJSKOWY PANSTWA POLSKIEGO.

Załącznik Nr.1.

w Finlandji

Tłomaczenie.

Do L.dz.815.

Dalszy ciąg memorjału (prof.Jahnsona,
złożonego na ręce naszego Posła (p.
raport Nr.787 19.6.1920 7.

Projekt planu dotyczącego oswobodzenia Archangielska
ziemi zamieszkałej przez Syrjenów.

Plan ogólny.

W pierwszej linii musiano by dążyć do zawładnięcia trójką=
tem Archangielsk=Wołogda=Kotlas. Ponieważ uwolniono by tym sposo=
bem także ziemię Syrjenów, przeto zajęto by 1(5 całej dawniej=
szej Rosji Europejskiej.

Plan szczegółowy.

Po zajęciu wysp Solowieckich i osiągnięciu przewagi na Mo=
rzu Białym, może ten, kto panuje nad Morzem Białym, podejmować
ataki we wszystkich kierunkach. Zdobyć Archangielska byłoby
już dlatego ważnem, że przeważna część floty białomorskiej bols=
zewickiej schroni się prawdopodobnie do ujścia Dźwiny Półn..
O ile Archangielsk nie byłby zdobyty, doprowadziłoby to do usta=
wienia okrętu wartowniczego w ujściu rzeki. O ile zasakoczenie
nie byłoby zaraz w początku możliwe, byłoby niemożliwe wzięcie
Archangielska od strony morskiej z powodu chroniących się tam ok=
rętów wojennych. Atak na Archangielsk musiałby wtedy być prze=
prowadzony od strony lądowej.

Miejsce lądowania stanowiłaby okolica miasta Onegi. Przytem
należałoby:

- a) przerwać linię kolejową Archangielsk = Wołogda w miejscu po=
łożonym jak najdalej na południe;
- b) skierować skraję na Archangielsk przy pomocy specjalnej ekspe=
dycji, któraby wylądowała możliwie bliżej tego miasta i od=
cięciem mu łączności z południem rzeki Dźwiny.

- a). Przy posuwaniu się w głąb kraju można użyć dolny bieg rzeki Onegi. Jest ona jednak tak płytka, że może być użyta tylko dla (szybkich) łodzi motorowych. Jak na koleji Murmańskiej, należałoby dążyć szybko ku południowi, możliwie aż do Wołogdy. W razie silniejszego oporu trzeba by się wycofać i przytem jak na koleji Murmańskiej usunąć szyny. Jeśliby przez to można przerwać ruch na liniach kolejowych, łączących się w Wołogdzie, byłoby to z korzyścią.

Również, jeżeliby można natychmiast po przerwaniu połączenia kolejowego z południem i zachodem i przed wypfaniem się z Wołogdy, zniszczyć na większej przestrzeni kolej Wołogda=Wiatka. Okolicę Wołogdy i linię kolejową z Wołogdy w kierunku Archangielska nie trzeba by koniecznie trzymać dłużej, jak tego potrzebuje doszczętne zniszczenie linii kolejowej.

- b). Posuwanie się ku zachodowi w kierunku Archangielska i Dźwiny ułatwi szereg dróg idących od rzeki Onegi w kierunku zachodnio-wschodnim. Te drogi nie są umieszczone np. na mapie rosyjskiego min. dróg i komunikacji z r.1917. Autorowi nie udało się otrzymać dokładnych danych co do możliwości lądowania na wschód od Archangielska, jednak przypuszcza, że takie lądowanie dałoby się uskuteczyć. To lądowanie miałoby jako zaletę, że przez nie najłatwiej byłoby odciąć Dźwinę.

Dźwina może być użyta dla żeglugi statkami o głębokim zanurzeniu tylko do Kotlasu. Zdobycie tej miejscowości byłoby nadzwyczaj ważne. Koło Kotlasu rozbiega się Dźwina na Suchonę i Wyczegdę. Tutaj również wychodzi kolej Kotlas = Wiatka = Perm. Zaraz na wschód od Kotlasu, wzdłuż Wyczegdy, zaczynając od okręgu Jarenska, zaczyna się okolica zamieszkała przez Syrjenów i ciągnie się ku wschodowi aż po Ural i Lodowaty Ocean. Liczba Syrjenów dochodzi do 500.000 ludzi. Są oni przeważnie zamożni, przedsiębiorczy i nadzwyczaj narodowo uświadomieni. Za-

mieszkując daleko od kolei, nie ulegli wpływowi rosyjskim.
Gdyby można było uzbroić, utworzyliby prawdopodobnie w krótkim czasie własną armję, któraby w wysokim stopniu przyczyniła się do rozwinięcia akcji. Od Syrjenów na południe zamieszkują okolice Wutjaki, Czeremisy i Tatarzy. Czy tutaj posuwanie się naprzód będzie możliwe, czy nie, jest trudno przewidzieć. W każdym razie najważniejszym jest, aby przed Odwrotem przez usunięcie szyn, zrobić niezdatnymi do użytku linję kolejową Wołogda = Wiatka & Perm, w możliwie wielkiej przestrzeni, a bezwarunkowo linję Wiatka = Kotlas. O ile z kolei Wołogda = Wiatka = Perm większe przestrzenie będą wyłączone, użycie północnej kolei Syberyjskiej będzie dla Rosjan na dłuższy czas wykluczone.

Przez urzeczywistnienie tego planu uwolnionoby z pod władzy bolszewickiej całą północno-wschodnią Europejską Rosję, którą jak wyżej określono, zajmuje 1/5 część powierzchni całej Rosji Europ. Strata tak wielkiego terenu musiałaby spowodować niepokój w Rosji. O ile uda się zniszczenie kolei, dałoby się możność Syrjenom zachować swą niezależność. Przy zniszczeniu kolei Wołogdy ku Archangielskowi, będzie Rosjanom trudno uderzyć na tyły oddziałów, operujących na linii Archangielsk = Kotlas = Wiatka.

Jaki ilości wojska są potrzebne dla wykonania powyższego planu? Naturalnie, zależy to od tego, w jakim stopniu uda się zaskoczyć nieprzyjaciela. Obecnie w tej okolicy niema prawie żadnych wojsk rosyjskich. Uderzenie na kolei Murmańskiej utrudnia przetranszowanie tużaj wojsk. 2.000 = 3.000 ludzi mogłoby osiągnąć znaczne sukcesy, np. przez zniszczenie kolei Wołogda = Archangielsk lub wogóle przez zmuszenie Rosjan do ściągnięcia tużaj wojsk. Dla przeprowadzenia planu w jego głównych zarysach i spowodowania rozstrzygnięcia, potrzebaby więcej, może 20.000 ludzi. Ponieważ okręty transportowe przewożą 100 = 5.000 ludzi, przeto nie byłoby przeszkód niemożliwych

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

151
PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

151

157

do przewycięzenia.

Z krajem Syrjenów możnaby osiągnąć łącznie również drogą wodną przez Ocean Lodowaty i Peczorę. Ta rzeka jest spławna aż do Troickoje na Uralu. Ponieważ zamieszkuje tu tylko znikoma ilość Rosjan, wystarczyłoby dla tej ekspedycji 500 lub mniej ludzi. Nawet 100 ludzi desantu przy pomocy kilku okrętów wojennych mogłoby podjąć akcję z prawdopodobieństwem dobrego rezultatu. Na ~~przełazach~~ dopływie Peczory leżą znane okolice naftowe Uchty.

Za zgodność odpisu:

Zubieński
per

152

158